

Pomen finančnega izobraževanja v osnovni šoli: pregled finančnega znanja petošolcev

Katarina Dolinar

Osnovna šola Livada

katarina.dolinar@os-livada.si

Sanela Hudovernik

Univerza na Primorskem

sanela.hudovernik@pef.upr.si

Finančna pismenost obsega finančna znanja in veščine, katerih razvoj je nedokončan proces, ki naj bi se pričel že v zgodnjih letih. Če nekoč finančne odločitve posameznika niso bile kompleksne, pa danes velja ravno nasprotno. Ob tem se povečuje potreba po višji stopnji finančne pismenosti posameznikov, da bo njihovo finančno vedenje v družbi odgovorno. Pri tem je v ospredje postavljeno finančno izobraževanje, ki vpliva na razvoj finančne pismenosti in je treba z njim pričeti že v osnovni šoli. Glede na to, da so raziskave o finančni pismenosti mladih v Sloveniji redke, ter ob dejstvu, da so finančne vsebine vključene v učne načrte za osnovno šolo, je bil namen raziskave, predstavljene v prispevku, ugotoviti, kakšno je finančno znanje petošolcev ob koncu šolskega leta. Na podlagi rezultatov, ki smo jih dobili s testom znanja, ki ga je rešilo 155 petošolcev, smo ugotovili, da večina udeležencev dosega srednjo stopnjo razumevanja finančnih pojmov in prav tako srednjo stopnjo uspešnosti pri reševanju finančnih problemov.

Ključne besede: finančna pismenost, finančno znanje, finančni problemi, finančno izobraževanje

Uvod

Finančno vedenje se nanaša na vsako vedenje posameznika, pomembno za ravnanje z denarjem (Xiao 2008), ki je lahko odgovorno ali tvegano (Asaad 2015). Odgovorno finančno vedenje se nanaša na ravnanje z denarjem, ki ima pozitivne finančne rezultate, npr. pravočasno plačevanje dolgov upnikom, varčevanje, upoštevanje finančnega načrta za upravljanje izdatkov, izogibanje prevelikim izdatkom (Asaad 2015; Tang, Baker in Peter 2015). Nasprotno pa se tvegano finančno vedenje nanaša na ravnanje z denarjem, ki ima negativne finančne rezultate, npr. poraba več denarja, kot je prejetih dohodkov, uporaba kreditne kartice nad limitom, zamujanje s plačili posojila (Xiao, Chen in Chen 2014). Na odgovorno ali tvegano finančno vedenje bi lahko vplivala finančna pismenost posameznika.

Raziskave kažejo, da finančna pismenost pomembno vpliva na finančno vedenje, pri čemer višja raven finančne pismenosti vodi k odgovornejšim finančnim odločitvam (Arofah, Purwaningsih in Indriayu 2018; Asaad 2015;

Andarsari in Ningtyas 2019). To je še posebej razvidno pri vodenju proračuna, varčevanju, nadzorovanju stroškov, upravljanju dolga in sodelovanju na borzi vrednostnih papirjev (Andarsari in Ningtyas 2019). Vendar so rezultati raziskave, ki jo je leta 2023 izvedla Evropska komisija (European Commission Directorate-General for Communication, Ipsos European Public Affairs 2023),¹ pokazali nizko raven finančne pismenosti v državah članic Evropske unije. Rezultati tudi kažejo, da je treba finančno izobraževanje nameniti zlasti ženskam, mlajšim posameznikom, ljudem z nižjimi dohodki in nižjo stopnjo splošne izobrazbe. Podobno poroča Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organisation for Economic Co-Operation and Development – OECD), ki na podlagi anket in raziskav ugotavlja, da potrošniki niso dovolj finančno pismeni in se ne zavedajo nujnosti finančne izobrazbe (OECD 2020b). Zato od članic OECD pričakuje program finančnega izobraževanja na nacionalni ravni. Poleg tega predlaga, da se finančno izobraževanje začne čim zgodneje (OECD 2020b).

Finančno izobraževanje pomembno vpliva na finančno pismenost in vedenje otrok, zlasti če je intenzivno in ponujeno v »primernem trenutku« (Kaiser in Menkhoff 2017). Sodelovanje v šolskih programih finančnega izobraževanja lahko izboljšajo finančne zmožnosti otrok in mladostnikov (Amagir idr. 2018; Sherraden idr. 2011; Walstad, Rebeck in MacDonald 2010), zato je smiselno razmisliti, kako učencem na vseh stopnjah izobraževanja omogočiti kakovostno finančno izobraževanje. To lahko vključuje integracijo finančnih vsebin v učne načrte, uporabo interaktivnih učnih metod ter sodelovanje s finančnimi strokovnjaki. Interaktivne učne metode, metode poučevanja, ki vključujejo aktivno sodelovanje učencev v učnem procesu, bi lahko spodbujale učence k razmišljanju o financah in reševanju finančnih problemov, namesto da bi pasivno sprejemali informacije. Poleg tega bi bilo smiselno razvijati kritično mišljenje učencev za sprejemanje odgovornih finančnih odločitev, kar lahko prispeva k njihovi finančni izobraženosti.

Finančna pismenost

Finančna pismenost je ena izmed novejših vrst pismenosti, ki je prepoznana kot pomembna veščina za življenje. S strani OECD je opredeljena kot »posameznikovo poznavanje in razumevanje finančnih pojmov in veščin« (OECD 2014, 33), pri čemer se veščine nanašajo na splošne kognitivne procese,

¹ Raziskava je bila izvedena na zahtevo Evropske komisije, Generalnega direktorata za finančno stabilnost, finančne storitve in unijo kapitalskih trgov. Merila je raven finančne pismenosti državljanov članic EU med 29. marcem in 5. aprilom 2023; finančno pismenost obravnava z dveh vidikov, tj. finančnega znanja in finančnega vedenja.

osnovne veščine matematične pismenosti, jezikovne spretnosti ter veščine obvladovanja čustvenih in psiholoških dejavnikov. Poleg tega finančna pismenost zajema tudi motivacijo in samozavest, da posameznik uporabi vse navedeno pri sprejemanju učinkovitih odločitev v različnih finančnih kontekstih, da s tem izboljša finančno stanje in da lahko sodeluje v ekonomskih odločitvah (OECD 2014).

Ravno pri odločanju v vsakdanjih situacijah, povezanih s finančnim vidikom, se dandanes prepozna pomen finančne pismenosti, katere pomanjkanje lahko vodi do neustreznih odločitev. Zaradi spremenjenih razmer (globalizacija) ter nenehnega pojavljanja novih proizvodov so namreč finančne odločitve dandanes zahtevnejše, mlajše generacije pa imajo tako večjo finančno odgovornost, kot so jo imele generacije nekoč (Simčič 2022). Ob zavedanju, da finančne odločitve posameznika ne vplivajo zgolj na njegove osebne in družinske finance, temveč imajo kolektivni vpliv na širšo družbo (OECD 2014), se je smiselno vprašati, kako mlajše generacije pripeljati do tega, da postanejo finančno pismene. Carolynne Mason in Wilson (2000) navajata, da moramo posameznikom ponuditi različne priložnosti, da postanejo finančno pismeni, in sicer:

- razvijati matematične, pismene in informacijske spretnosti v kontekstu osebnih financ;
- razvijati razumevanje narave in uporabe denarja v različnih oblikah, vključno s kreditom in z dolgom;
- naučiti se, kako dostopati do finančnih informacij in nasvetov, kako jih interpretirati, o njih spraševati in jih evalvirati;
- spoznati posledice finančnih odločitev ter pravice in odgovornosti potrošnikov ter
- naučiti se pretehtati tveganja in koristi/prednosti, da bi izbrali ustrezne rešitve za finančne probleme.

Ob vseh možnostih, ki jih je dobro ponuditi posameznikom, da lahko razvijajo svojo finančno pismenost, je treba omeniti še dejavnike, ki nanjo vplivajo in med katerimi nekateri niso neposredno povezani z izkoristkom možnosti, ki jih posameznik ima za razvoj finančne pismenosti. De Oliveira Santini idr. (2019) dejavnike ločijo na dve skupini, in sicer so eno dejavniki, ki so povezani s teoretičnim konstruktom, to so finančno znanje, finančna stališča (finančni odnos) in finančno vedenje, drugo pa dejavniki, povezani s socialno-ekonomskimi in z demografskimi spremenljivkami, to pa so spol, izobrazba, dohodek in naložbe gospodinjstev. Kot pomemben dejavnik je prepoznana

vzgoja oz. vloga družine (Antoni, Rootman in Struwig 2019; Chawla, Bhatia in Singh 2022; Pleša Puljić, Puljić in Lukaš 2022). Otrok je namreč že od rojstva odprt za pridobivanje znanja in prvi, ki so v stiku z njim, so njegovi starši, šele kasneje v njegovo življenje vstopijo institucije (vrtec, šola). Tako ima vloga družine in vzgoje tudi močnejši vpliv na razvoj finančne pismenosti, kot ga lahko kasneje v šoli dosežemo s poučevanjem finančnih vsebin pri enem predmetu. Kljub temu pa se poudarja pomen finančnega izobraževanja v okviru obveznega šolanja, saj imajo mnogi starši sami nizko stopnjo finančne pismenosti in posledično o tem ne (z)morejo ustrezno poučiti svojih otrok (Terták 2022).

Finančna pismenost v Sloveniji in Evropi

Finančno pismenost med mladimi se preverja v sklopu raziskave PISA, ki deluje pod okriljem OECD. Obravnavajo jo v smislu vsebine, procesov in kontekstov. Naloge tako preverjajo posamezne omenjene komponente in so razdeljene na pet ravni znanja, pri čemer druga raven predstavlja osnovno raven, peta raven pa najvišjo raven znanja (OECD 2014). Raziskave so do sedaj izvedli v letih 2012, 2015 in 2018. V vseh letih so prišli do enotnih ugotovitev, in sicer da je finančna pismenost med mladimi (15-letniki) nizka. Rezultati so pokazali, da niti vsi sodelujoči ne dosegajo osnovne ravni znanja. V letu 2012 15 % sodelujočih ni doseglo osnovne ravni znanja, v letu 2015 22 % ter v letu 2018 24 %. V vseh letih je bil nizek tudi delež tistih, ki so dosegli najvišjo raven (peto), in sicer leta 2012 in 2018 10 % ter leta 2015 12 % (OECD 2014; 2017; 2020a).

Slovenija je v raziskavi finančne pismenosti med mladimi sodelovala le leta 2012, ko je dosegla rezultate pod povprečjem, ki ga določi OECD (500 točk). Osnovno raven je v Sloveniji takrat doseglo 82 % mladih (povprečje OECD je bilo 85 %), najvišjo raven pa le 6 % (<povprečje OECD je bilo 10 %) (OECD 2014). V raziskavah, ki so se odvijale v naslednjih letih, Slovenija ni sodelovala; tako ni novejših podatkov o stopnji finančne pismenosti med mladimi pri nas.

Pri oceni finančne pismenosti 15-letnih dijakov je leta 2018 sodelovalo 20 držav. To je bila tretja tovrstna raziskava, Slovenija je sodelovala le pri prvi. Sklep raziskav v vseh letih je bil, da je treba izboljšati stopnjo finančne pismenosti med mladimi (OECD 2014; 2017; 2020a). Ugotovljene so bile velike razlike med državami, kar sovпада tudi z različnimi pristopi, ki jih imajo države do podajanja finančnih vsebin v šolah (OECD 2014). Tako so podali predlog, da se predmeti v šolah dopolnijo s specifičnimi vsebinami finančne pismenosti (OECD 2017), ter priporočilo, da se finančna pismenost mladih krepi tudi

doma, v družini, saj se je v sklopu raziskave vpliv staršev izkazal kot pomemben dejavnik uspešnosti pri finančni pismenosti (OECD 2020a).

Vsebine finančne pismenosti v raziskavi PISA in njihovo pojavljanje v slovenskih učnih načrtih

Raziskava PISA (OECD 2019) opredeljuje tri najpomembnejše vidike finančne pismenosti, ki jih je treba pri učencih razvijati in preverjati, in sicer vsebino, procese in kontekste. Vsebina obsega področja znanja in razumevanja, ki so bistvenega pomena na danem področju pismenosti, procesi opisujejo miselne strategije ali pristope, ki so potrebni pri obravnavi gradiva, konteksti pa se nanašajo na situacije, v katerih se uporabljajo znanje, spretnosti in razumevanje na tem področju, od osebnih do globalnih.

Temeljne kompetence na področju finančne pismenosti v raziskavi PISA (OECD 2019) se nanašajo na štiri vsebinska področja: denar in transakcije, načrtovanje in upravljanje financ, tveganje in dobiček ter finančne zemljevide. Pri vsakem področju so opredeljeni še širši in ožji cilji, ki jih v nadaljevanju primerjamo s cilji, vezanimi na finančno pismenost, iz slovenskih učnih načrtov za osnovno šolo. V slovenskih učnih načrtih za osnovno šolo so vsebine s tega področja predvidene pri predmetih spoznavanje okolja (3. razred), družba (4. razred), gospodinjstvo (5. in 6. razred), tehnika in tehnologija (6., 7. in 8. razred), državljanska in domovinska vzgoja ter etika (8. razred) in matematika (2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. razred).

Vsebinski področji denar in transakcije ter načrtovanje in upravljanje financ zajemata vsebine, med katerimi je tudi nekaj takih, ki jih lahko najdemo v slovenskih učnih načrtih za osnovno šolo. Vendar je teh ciljev, glede na obseg ciljev, zastavljenih v raziskavi PISA, razmeroma malo (preglednica 1). Iz preglednice 1 razberemo, da lahko v slovenskih učnih načrtih zasledimo le cilje z vsebinskega področja denar in transakcije, ki se nanašajo na zavedanje o oblikah denarja in njegovem namenu, medtem ko ni zaslediti ciljev, ki bi se navezovali na opravljanje transakcij, ki med drugim vključuje izvajanje plačil z uporabo različnih razpoložljivih orodij. Podobno je pri področju o načrtovanju in upravljanju financ, pri katerem lahko zgolj en cilj povežemo s ciljem v slovenskem učnem načrtu za gospodinjstvo. Področje tveganje in dobiček predvideva vsebine, ki razvijajo sposobnosti prepoznavanja načinov pokrivanja tveganj ter vodenja financ v negotovosti in razumevanja možnosti finančnih dobičkov ali izgub v različnih finančnih kontekstih (OECD 2019). Dotičnih vsebin v slovenskih učnih načrtih za osnovno šolo ni zaslediti, tako tudi ni ciljev, ki bi se lahko medsebojno pokrivali. Zadnje vsebinsko področje, finančni zemljevid, se nanaša na značaj in značilnosti obstoječega finančnega

Preglednica 1 Primerjava ciljev raziskave PISA in slovenskih učnih načrtov

Področje	Cilji PISA	Učni načrti
Denar in transakcije	Učenec se zaveda različnih oblik in namenov denarja: prepozna bankovce in kovance.	Spoznavanje okolja (3. razred): »Učenci razlikujejo med osnovnimi vrednostmi denarja (bankovci, kovanci)« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011c, 14). Gospodinjstvo (5. razred): »Učenci se seznani z oblikami denarja« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011b, 9).
	Učenec se zaveda različnih oblik in namenov denarja: spozna, da obstajajo različne možnosti zamenjati za blago in storitve.	Spoznavanje okolja (3. razred): »Učenci vedo, da denar dobimo v zamenjavo za opravljeno delo« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011c, 14).
	Učenec se zaveda različnih oblik in namenov denarja: spozna, da obstajajo različni načini plačila za kupljene artikle, prejem denarja od drugih ter prenos denarja med ljudmi oz. organizacijo, kot so gotovina, čeki, kartična plačila osebno ali preko spleta, elektronska nakazila preko spleta, brezstično plačevanje s pametnimi telefoni, in razume, da se razvijajo še novi načini.	Gospodinjstvo (5. razred): »Učenci se seznani z različnimi načini plačevanja« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011b, 9).
Načrtovanje in upravljanje financ	Učenec zna in je sposoben spremljanja ter nadzora prihodkov in odhodkov: pripravi finančni načrt redne porabe in varčevanja ter ostane znotraj njega.	Gospodinjstvo (5. razred): »Učenci izdelajo finančne načrte osebnih letnih stroškov (npr. za učenčevo obleko, obutev ipd.)« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011b, 9).

Nadaljevanje na naslednji strani

sveta, ki med drugim zajema znanje o potrošniku, njegovih pravicah in dolžnostih (OECD 2019). Finančne vsebine, ki se nanašajo na potrošništvo, se večkrat pojavijo tudi v slovenskih učnih načrtih. Primerjava med učnimi cilji, ki se nanašajo na finančno pismenost, opredeljeni v raziskavi PISA (OECD 2019), in učnimi cilji, opredeljenimi v slovenskih učnih načrtih, je prikazana v preglednici 1. Smiselno je še izpostaviti, da lahko večino ciljev iz slovenskih učnih načrtov, ki se nanašajo na finance, klasificiramo v nižje kategorije glede na stopnjo zahtevnosti² (tj. poznavanje in razumevanje), medtem ko so

² V tej raziskavi smo uporabili Bloomovo taksonomijo za razvrščanje ciljev glede na stopnjo zahtevnosti.

Preglednica 1 *Nadaljevanje s prejšnje strani*

Področje	Cilji PISA	Učni načrti
Finančni zemljevid	Poznavanje in razumevanje finančnega okolja, kar med drugim vključuje: (a) sposobnost identificiranja zaupanja vrednih virov finančnih informacij in nasvetov ter razlikovati trženje in oglase od resničnih ter uradnih informacij in izobraževalnih sporočil; (b) pozornost na »lažne novice« na finančnem področju ali s finančnimi posledicami; (c) ugotavljanje, kateri ponudniki so vredni zaupanja ter kateri izdelki in storitve so zaščiteni z uredbo ali zakoni o varstvu potrošnikov; (d) določanje, koga vprašati za nasvet pri izbiri finančnih produktov, razumeti, da so finančni nasveti lahko pristranski, in vedeti, kam se obrniti za pomoč ali vodenje v zvezi s finančnimi zadevami.	Spoznavanje okolja (3. razred): »Učenci razumejo nekatere pasti potrošništva« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011c, 14). Družba (4. razred): »Učenci spoznajo pomen kritičnega odnosa do potrošništva« (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011a, 7).

v raziskavi PISA, poleg ciljev nižjih taksonomskih ravni, zajeti tudi cilji višjih taksonomskih ravni (tj. analiza, sinteza).

Opredelitev raziskovalnega problema

Več raziskav s področja finančne pismenosti je pokazalo, da večina ljudi nima zadostnega osnovnega znanja in spretnosti ter pravega odnosa, potrebnih za upravljanje osebnih financ (npr. OECD 2014; 2017; 2020a; European Commission Directorate-General for Communication, Ipsos European Public Affairs 2023). Zato je izboljšanje finančne pismenosti ljudi s finančnim izobraževanjem postalo pomembna politika držav (Holzmann 2010). Vlada je namreč zainteresirana za spodbujanje finančne pismenosti svojih državljanov, saj s tem posameznikom pomaga doseči finančno svobodo in stabilnost, kar na koncu prispeva k stabilnejšemu gospodarstvu (Yates 2019). Ekonomska varnost družine in posledično tudi gospodarski razvoj družbe sta odvisna od dovolj informiranih in finančno izobraženih posameznikov, do katerih lahko pridemo le z razvijanjem njihove finančne pismenosti (Lovšin Kozina, Perčič in Koch 2011; OECD 2014). Poleg tega dejavniki, kot so naraščajoči življenjski stroški, vse večja prefinjenost finančnega trga in širjenje finančnih produktov ter porast odprte kreditne družbe, od posameznika zahtevajo večjo odgovornost na področju osebnih financ (OECD 2014). Zaradi vseh navedenih razlogov je pomembno, da znanje za sprejemanje ustreznih finančnih odločitev mladi prejemajo že zgodaj. Ker je šola prvo okolje, v katerem otroci spoznajo zunanji svet, je smiselno, da so finančne vsebine vključene v učne načrte (Terták 2022).

Po analizi slovenskih učnih načrtov in ob upoštevanju, da so bili slovenski učenci preverjanju finančne pismenosti nazadnje izpostavljeni v raziskavi PISA leta 2012, ter ob dejstvu, da trenutno poteka prenova učnih načrtov, smo se odločili za preverjanje finančnega znanja petošolcev ob zaključku šolskega leta. Ta odločitev je smiselna glede na to, da petošolci končujejo razredno stopnjo, kjer so že bili izpostavljeni finančnim vsebinam pri nekaterih predmetih v skladu z obstoječimi učnimi načrti. V ta namen smo si zastavili naslednji raziskovalni hipotezi:

- H1 Razumevanje osnovnih pojmov s področja financ je med petošolci visoko.³
- H2 Uspešnost reševanja problemskih situacij s področja financ je med petošolci nizka.

Metodologija

Udeleženci

Vzorec je bil izbran namensko in neslučajnostno ter je zajemal 155 učencev, ki so v času zbiranja podatkov obiskovali 5. razred osnovne šole v Sloveniji. Pri številu sodelujočih glede na spol ni bilo bistvene razlike, saj je v raziskavi sodelovala zgolj ena deklica več od dečkov; tako je delež deklic v raziskavi znašal 50,3 %, delež dečkov pa 49,7 %.

Postopki zbiranja in obdelave podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo v maju 2023, podatke pa smo zbirali s testom znanja v tiskani obliki, ki smo ga razdelili med učence na štirih izbranih osnovnih šolah v Sloveniji. S šolami smo v kontakt stopili preko e-pošte ter jih prosili za sodelovanje v raziskavi. Izbranim šolam smo posredovali soglasja za starše, nato pa smo šole obiskali ter učencem razdelili test znanja, ki so ga rešili.

Podatke, pridobljene s pomočjo testa znanja, smo obdelali deskriptivno in na ravni inferenčne statistike. Statistično obdelavo smo opravili v programu SPSS. Opisne spremenljivke so predstavljene s frekvenčno porazdelitvijo (frekvence in frekvenčni deleži), ki jih prikazujemo v preglednicah. Odgovore na

³ Učenčevo stopnjo finančnega znanja smo razvrstili kot visoko, če je uspešno odgovoril na več kot 75 % vseh vprašanj, kot nizko pa, če je pravilno odgovoril na manj kot 25 %. V nasprotnem primeru smo mu pripisali srednjo raven finančnega znanja. Za kategorizacijo ravni finančnega znanja smo se opirali na ravni finančnega znanja, ki so bile določene v raziskavi Evropske komisije, Generalnega direktorata za finančno stabilnost, finančne storitve in unijo kapitalskih trgov (European Commission Directorate-General for Communication, Ipsos European Public Affairs 2023), opisani zgoraj.

odprta vprašanja, ki so jih učenci podali brez zunanjih vplivov ali ponujenih možnosti, smo kodirali, nato pa kategorizirali glede na njihov pomen. Te smo nazadnje predstavili v preglednici, ki prikazuje frekvenca in deleže.

Instrument

Test znanja smo oblikovali sami za namen pričujoče raziskave. Zajemal je dva sklopa, in sicer je bilo v prvem sklopu šest zaprtih vprašanj izbirnega tipa, vsako vprašanje pa je imelo en pravičen odgovor. Vsebina vprašanj je bila vezana na poznavanje in razumevanje osnovnih finančnih pojmov ter se je povezovala s cilji in standardi znanja iz učnega načrta predmeta gospodinjstvo (za 5. razred) ter z gradniki finančne pismenosti, ki so bili določeni v sklopu projekta NA-MA POTI⁴ (za drugo vzgojno-izobraževalno obdobje). Drugi sklop je zajemal problemske situacije, in sicer skupno petih nalog: pri prvi nalogi sta bili dve zaprti vprašanji izbirnega tipa ter eno odprto vprašanje, ki zahteva kratek odgovor; druga in tretja naloga sta bili sestavljeni iz po enega odprtega vprašanja, ki zahteva kratek odgovor, ter enega zaprtega vprašanja izbirnega tipa; četrta in peta naloga sta bili sestavljeni iz zaprtih vprašanj izbirnega tipa, in sicer je bilo pri četrti nalogi eno vprašanje, medtem ko so bila pri peti nalogi tri. Za izdelavo nalog smo se zgledovali po primerih nalog za preverjanje finančne pismenosti iz raziskave PISA 2012, ki je namenjena 15-letnikom. Pri tem smo prilagajali vsebino in zahtevnost, da bi boljše ustrezali ciljni populaciji. Poleg tega smo upoštevali tudi gradnike finančne pismenosti, določene v projektu NAMA POTI.

Ustreznost testa znanja je bila sprva pregledana s strani strokovnjaka z raziskovanega področja, nato pa smo jo v aprilu 2023 preverili še s pilotno raziskavo na manjši skupini učencev. Po izvedbi pilotne raziskave smo test znanja glede na povratne informacije in podatke ustrezno popravili, in sicer odstranili in dodali vprašanja ter dodali manjkajoče informacije v posameznih navodilih. S tem smo zagotovili in potrdili vsebinsko veljavnost. Objektivnost testa znanja smo prvotno zagotovili z izbiro zaprtih vprašanj, v času zbiranja podatkov pa z enopomenskimi navodili ter neusmerjenim in nevodenim zbiranjem podatkov. Pri obdelavi podatkov smo objektivnost zagotovili tudi

⁴ Projekt NA-MA POTI – NAravoslovje, MAtematika, Pismenost, Opolnomočenje, Tehnologija, Interaktivnost (2021). Cilj projekta je bil razviti in preizkusiti pedagoške pristope ter strategije oz. prožne oblike učenja, ki bodo tudi z vključevanjem novih tehnologij pripomogle k celostnemu in kontinuiranemu vertikalnemu razvoju naravoslovne, matematične ter drugih pismenosti (finančne, digitalne, medijske ...) otrok/učencev/dijakov od vrtcev do srednjih šol. V okviru projekta je deloval razvojni tim, ki je poleg gradnikov matematične pismenosti postavil tudi teoretične temelje razvijanja finančne pismenosti v šolskem prostoru.

s točkovnikom, s katerim smo točkovali pravilne in napačne odgovore, kjer so le-ti bili.

Rezultati

Prvi sklop testa znanja je vključeval vprašanja o poznavanju in razumevanju osnovnih pojmov v okviru finančnega znanja, pri čemer so učenci odgovorili na šest vprašanj izbirnega tipa. Vsako vprašanje je imelo en pravičen odgovor. Vprašanja so bila sestavljena na podlagi vsebin in ciljev, ki so zastavljeni v učnem načrtu za gospodinjstvo za 5. razred pod modulom ekonomika gospodinjstva ter na podlagi predlaganih vsebin za drugo vzgojno-izobraževalno obdobje v sklopu projekta NA-MA POTI. Uspešnost reševanja nalog prvega sklopa je prikazana v preglednici 2.

Z nalogo 1 smo preverili poznavanje in razumevanje naslednjih vsebin: razlikovanje med prihodki (prejemki) in odhodki (izdatki), pri čemer se je izkazalo, da 81,3 % sodelujočih pozna razliko med omenjenimi pojmi, ob upoštevanju, da eden izmed učencev odgovora ni podal. Z naslednjima nalogama smo preverili poznavanje in razumevanje pojma obresti (naloge 2), pri čemer je več kot polovica učencev (51,6 %) nalogo uspešno rešilo, ter poznavanje načinov plačila (naloge 3), kjer je delež pravilnih odgovorov znašal 61,3 %. Pri poznavanju in razumevanju pojma valuta (naloge 4) na vprašanje niso odgovorili vsi učenci (en učenec ni odgovoril), delež pravilnih odgovorov pa je znašal 45,2 %. V nadaljevanju so sodelujoči izkazovali razumevanje in interpretacijo funkcije denarja v dani situaciji (naloge 5), pri čemer je na vprašanje pravilno odgovorilo manj kot polovica učencev (45,8 %). Zadnje vprašanje se je nanašalo na varčevanje, pri čemer kar 12,9 % učencev nanj ni odgovorilo. Uspešnost reševanja zadnje naloge je bila tako le 36,1 %.

Učence smo nadalje razporedili v skupine glede na število pravilnih odgovorov v prvem sklopu testa znanja (preglednica 3). Vsako pravilno rešeno nalogo smo ocenili z eno točko, nepravilno pa z nič točkami. Tako je bilo v prvem sklopu testa znanja mogoče pridobiti največ šest točk.

Učenci so v povprečju dosegli 3,21 točke ($SD = 1,284$). Minimum, torej nič

Preglednica 2 Uspešnost reševanja nalog prvega sklopa testa znanja

Postavka	Naloga 1	Naloga 2	Naloga 3	Naloga 4	Naloga 5	Naloga 6
Pravilno rešena naloga	126	80	95	70	71	56
Napačno rešena naloga	28	75	60	84	84	79
Brez odgovora	1	0	0	1	0	20
Uspešnost reševanja naloge (%)	81,3	51,6	61,3	45,2	45,8	36,1

Preglednica 3 Doseženo število točk v prvem sklopu testa znanja

Število pravih odgovorov	0	1	2	3	4	5	6	Skupaj
Frekvenca (f)	2	10	33	49	38	15	8	155
Delež (f %)	1,3	6,5	21,3	31,6	24,5	9,7	5,2	100,0

Slika 1 Stopnja znanja osnovnih finančnih pojmov

točk, sta dosegla dva učenca (1,3 % učencev), medtem ko je maksimum (šest točk) doseglo osem učencev (5,2 % učencev). Kot lahko razberemo iz preglednice 3, je največ učencev pravilno odgovorilo na tri vprašanja (31,6 %), kar je polovico zastavljenih vprašanj. Manj kot tri pravilne odgovore je imelo skupno 29 % učencev, več kot tri pravilne odgovore pa kar 39,4 % učencev.

V nadaljevanju smo preverili stopnjo znanja osnovnih finančnih pojmov učencev 5. razreda. Učenčevo stopnjo finančnega znanja v prvem sklopu testa znanja smo razvrstili kot visoko, če je uspešno odgovoril na vsaj pet vprašanj od šestih, kot nizko pa, če je pravilno odgovoril na manj kot dve vprašanja. Če je učenec pravilno odgovoril na dve, tri ali štiri vprašanja, smo mu pripisali srednjo stopnjo znanja osnovnih finančnih pojmov.

Na sliki 1 vidimo, da večina učencev dosega srednjo stopnjo znanja osnovnih finančnih pojmov (77,4 % učencev). Nizko stopnjo dosega 7,8 % učencev, visoko pa 14,9 %. Niti četrtina petošolcev, ki so sodelovali v raziskavi, ni izkazalo visoke stopnje razumevanja osnovnih finančnih pojmov, čeprav so učenci vse te pojme obravnavali v istem šolskem letu, kot je potekala raziskava.

Predvidevali smo, da je razumevanje osnovnih pojmov učencev s področja financ visoko (hipoteza H1), vendar se je izkazalo, da večina petošolcev dosega srednjo stopnjo razumevanja teh pojmov, zato hipotezo H1 zavrnamo.

Drugi sklop testa znanja je zajemal pet besedilnih nalog s finančno vsebino. Vprašanja so v večini izbirnega tipa (osem vprašanj) ter tri vprašanja s kratkimi odgovori. Naloge so bile sestavljene v namen izvedbe te raziskave, pri čemer smo pri sestavljanju sledili ciljem in vsebinam nalog iz mednarodne raziskave o finančni pismenosti (PISA).

Prva naloga je preverjala, ali učenci ločijo med potrebami in željami. Na primeru, kjer je bila podana življenjska situacija, je potrebo ustrezno določilo 89 % učencev, željo pa 92,9 %. Z isto nalogo smo preverili odnos učencev do

potreb in želja – učenec je moral podati nasvet glede nakupa predmeta, ki je bil opredeljen kot potreba ali kot želja. Pri tem se je 87,7 % učencev svetovalo za nakup predmeta, ki je bil opredeljen kot potreba, le 11 % pa za nakup predmeta, ki je bil opredeljen kot želja. Dva učenca (1,3 %) nista odgovorila na to vprašanje.

Z drugo nalogo smo preverili poznavanje dokumenta (bančne kartice) in razumevanje odgovornosti ter vzdrževanja zasebnosti pri njeni uporabi. Učenci so morali najprej prepoznati bančno kartico na fotografiji in odgovor podati v kratkem odgovoru. Na vprašanje jih je odgovorilo 147 (94,8 %). Njihove odgovore so razvrstili v 11 kategorij, pri čemer je bilo sedem smiselnih oz. pravilnih (npr. bančna kartica, kreditna kartica, kartica NLB, plačilna kartica ...), štirje pa so bili nepravilni (kartica, PIN-koda, denarna kartica, osebni dokument). Večina učencev, ki so na to vprašanje odgovorili, je podalo pravičen odgovor (75,5 %). V drugem delu te naloge se je preverjalo znanje o PIN-kodi ter ravnanju z njo. Naloga je bila izbirnega tipa. Na vprašanje je odgovorilo 99,4 % učencev, med njimi je bilo nekaj več kot polovica (51,9 %) takih, ki so podali pravičen odgovor.

Tretja naloga je preverjala razumevanje koncepta ugodnega nakupa. Na vprašanje je pravilno odgovorilo 42,6 % učencev, nepravilno 56,1 %, 1,3 % pa jih ni podalo odgovora. Med učenci, ki so pravilno odgovorili na zastavljeno vprašanje, je bilo 43,9 % takih, ki so k pravilnemu odgovoru podali tudi ustrezno utemeljitev. Med vsemi učenci, ki so sodelovali v raziskavi, je torej le 18,7 % petošolcev, ki so popolnoma izkazali razumevanje koncepta ugodnega nakupa.

V četrti nalogi ni bilo vključenih specifičnih pojmov s finančnega področja, ki bi bistveno oteževali razumevanje. Gre za problemsko nalogo s finančno vsebino, kjer je treba uporabiti ustrezne aritmetične operacije. Rezultati kažejo, da je 52,9 % učencev uporabilo ustrezno strategijo in pravilno rešilo matematično nalogo.

S peto nalogo smo preverili sposobnost prepoznavanja finančnih podatkov, pri čemer gre za branje podatkov z (izmišljenega) računa. Učenci so odgovorili na tri vprašanja izbirnega tipa, ki so se navezovala na plačilo za nakup, prihranek pri nakupu in na popuste pri artiklih. Z računa je podatke o plačilu pravilno razbralo 63,9 % učencev, prihranek ob nakupu pa 74,2 %. Z dnje vprašanje pete naloge je zahtevalo višjo stopnjo razumevanja finančnih podatkov in natančnejši pregled računa, kar lahko potrdimo z nižjo stopnjo uspešnosti reševanja. Popuste pri artiklih na danem računu je namreč prepoznalo le 9,7 % petošolcev.

Ob koncu pregleda vseh petih nalog v drugem delu vprašalnika smo us-

Preglednica 4 Doseženo število točk na področju finančnih situacij

Točke	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Skupaj
Frekvenca (f)	0	6	16	15	19	47	20	19	6	7	0	155
Delež (f %)	0,0	3,9	10,3	9,7	12,3	30,3	12,9	12,3	3,9	4,5	0,0	100,0

Slika 2 Stopnja znanja pri reševanju finančnih problemov

pešnost sodelujočih ocenili z doseženimi točkami, in sicer smo za pravilno rešeno nalogo dodelili dve točki, za delno pravilno rešeno nalogo eno točko in za narobe rešeno ali nerešeno nalogo nič točk. Temu primerno je bil maksimalni izkupiček točk deset (preglednica 4).

V drugem sklopu testa znanja so petošolci v povprečju dosegli 4,89 točke ($SD = 1,94$). Nič točk, prav tako deset, ni dosegel noben učenec. Kot lahko razberemo iz preglednice 4, jih je največ (30,3 %) doseglo pet točk, kar je ravno polovico vseh možnih točk. Manj kot pet točk je imelo 36,2 % učencev, več kot toliko pa 33,6 %.

Tudi v drugem sklopu testa znanja smo preverili stopnjo znanja učencev pri reševanju problemskih situacij s področja financ. Le-to smo razvrstili kot visoko, če je učenec dosegel osem točk v drugem sklopu testa znanja, kot nizko pa, če je dosegel manj kot tri točke. Če je učenec dosegel od tri do sedem točk, smo mu pri reševanju problemskih situacij s področja financ pripisali srednjo stopnjo znanja.

Slika 2 kaže, da večina učencev (77,4 %) pri reševanju finančnih problemov dosega srednjo stopnjo znanja. Nizko stopnjo dosega 14,2 % učencev, medtem ko visoko dosega le 8,4 %. Predpostavili smo, da je uspešnost reševanja problemskih situacij s področja financ pri učencih nizka (hipoteza H_2). Čeprav je delež učencev, ki dosegajo visoko stopnjo pri reševanju finančnih problemov, zelo majhen, pa je prav tako majhen delež tistih, ki dosegajo nizko stopnjo. Na podlagi teh rezultatov hipotezo H_2 zavrnamo, saj lahko zaključimo, da je uspešnost reševanja finančnih problemov pri učencih srednja in ne nizka.

Razprava

Raziskave dosledno kažejo, da je finančna pismenost ključna veščina za posameznike, zlasti učence, saj vpliva na njihova finančna stališča, odločitve in vedenje (Mändmaa 2019). Zato sta preverjanje in raziskovanje finančne pisme-

nosti učencev pomembna ne le za njihovo lastno finančno blaginjo, temveč tudi za potencialni pozitiven vpliv, ki ga ima lahko ta na skupnost.

Finančne vsebine so v slovenskem osnovnošolskem izobraževanju v veliki meri poučevane v 5. razredu v sklopu predmeta gospodinjstvo. Zato smo se odločili, da preverimo finančno znanje med učenci 5. razreda. Skupno gledano so rezultati pokazali, da je večina učencev dosegla srednjo stopnjo znanja tako pri poznavanju osnovnih pojmov kot tudi pri reševanju finančnih problemov.

Glede na to, da smo glede ciljev in konceptov pri oblikovanju nalog v večini sledili nalogam iz raziskave PISA, pri čemer smo prilagajali vsebino in zahtevnost, lahko potrdimo, da so dobljeni rezultati skladni z rezultati raziskave PISA. V tej so v vseh letih izvedbe (OECD 2012; 2015; 2018) dokazali nizko stopnjo finančne pismenosti ter nizke deleže tistih učencev, ki so dosegli visoko stopnjo uspešnosti. Ravni finančne pismenosti, ocenjene z mednarodnimi raziskavami (npr. PISA, OECD), kažejo, da je do zadovoljivih rezultatov še dolga pot.

Učinkovite intervencije za izboljšanje finančne pismenosti je treba organizirati na ravni šole, ko učenci začnejo upravljati z lastnim denarjem in sprejemati finančne odločitve (Iterbeke idr. 2020). Finančna pismenost bi morala postati del uradnega šolskega programa v različnih razredih, pri čemer bi morala biti prilagojena starostni skupini in razvojni stopnji učencev. Marta Canistrà idr. (2022) so pokazali, da je prvi korak pri finančnem opismenjevanju posameznika obvezna vključitev finančnega izobraževanja v šolske učne načrte. Zgodnja izpostavljenost finančnemu izobraževanju pomembno vpliva na finančno vedenje otrok in mladostnikov ter v še večji meri na finančno znanje (Kaiser in Menkhoff 2020) in na doseganje pozitivnih ter trajnih učinkov v prihodnosti (Bernheim, Garrett in Maki 2001).

Nekatere finančne vsebine so v slovenskih učnih načrtih vključene. Kljub temu pa se je izkazalo, da učenci kažejo le srednjo stopnjo finančnega znanja, kar nakazuje potrebo po poglobljenem premisleku o načinih optimalne integracije finančnih vsebin. Vprašanje, kako optimalno vključiti finančne vsebine v učne načrte, zahteva celosten pristop in premišljeno načrtovanje. Pri tem je treba upoštevati različne dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost učenja in razumevanje finančnih konceptov pri učencih. Poleg identifikacije ključnih finančnih tem in konceptov bi bilo treba razviti ustrezne učne strategije ter metodologije za njihovo učinkovito poučevanje. Predlagane so že bile različne učne metode za učinkovito poučevanje učencev o finančnih vsebinah (npr. Gudmunson idr. 2015; Yu in Ba 2019; Zaini idr. 2022), vse pa izpostavljajo pomen aktivnih in raznolikih učnih metod.

Med dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost učenja finančnih vsebin, je treba izpostaviti učitelja, saj imajo ključno vlogo pri spodbujanju razumevanja finančnih konceptov med učenci. Vendar je treba opozoriti, da številni učitelji nimajo dovolj vsebinskega znanja s področja osebnih financ, kar poudarja potrebo po kakovostnih programih profesionalnega razvoja (O'Neill in Hensley 2016). Usposabljanje učiteljev za poučevanje finančne pismenosti izboljšuje tako njihovo sposobnost učinkovitega posredovanja tega znanja učencem kot tudi njihovega lastnega finančnega vedenja (Hensley, Jurgenson in Ferrisc 2017).

Pomembno vlogo pri razvoju finančnega znanja in predvsem pri oblikovanju finančnega vedenja otrok imajo tudi starši (Tang 2017; Chawla, Bhatia in Singh 2022; Lippi 2023), zato je prav tako treba izpostaviti njihovo vlogo pri finančnem izobraževanju. Smiselno bi bilo, da šole sodelujejo s starši ter jim nudijo informacije, ki bi podprle učenje finančne pismenosti v domačem okolju.

Finančna pismenost ni le enkratni dogodek, ampak proces, ki se lahko nadaljuje skozi celotno življenje. Poučevanje finančne pismenosti bi moralo vključevati trajnostne pristope, ki učencem omogočajo, da svoje finančno znanje razvijajo skozi celotno izobraževanje in v odraslosti.

Sklep

Rezultati raziskave, predstavljeni v tem prispevku, kažejo, da učenci v petem razredu dosegajo le srednjo stopnjo finančnega znanja, čeprav so finančne vsebine vključene v slovenske učne načrte. To nakazuje potrebo po nadaljnjem premisleku o optimalni integraciji finančnih vsebin v učne načrte, vključno z razvojem učinkovitih učnih strategij in metodologij ter usposabljanjem učiteljev.

Nadaljnji razvoj finančne pismenosti zahteva trajnostne pristope, ki učencem omogočajo kontinuirano razvijanje finančnega znanja skozi izobraževanje in v odraslosti. S tem bi lahko ustvarili temelje za finančno bolj osveščeno in stabilnejšo družbo ter prispevali k ekonomskemu razvoju. Kljub doseženim rezultatom ostaja vprašanje, kako zagotoviti, da bo finančna pismenost postala ključni del izobraževalnega sistema, ki bo mlade ustrezno pripravil na finančne izzive sodobnega sveta.

Poleg šole imajo pri oblikovanju finančne pismenosti in finančnega vedenja učencev pomembno vlogo starši. Zato je nujno, da se razišče več vidikov njihovega vpliva na finančno pismenost otrok ter kako lahko starši aktivno prispevajo k razvoju teh kompetenc pri svojih otrocih. S temi raziskavami bi lahko pridobili globlje razumevanje vloge staršev pri razvoju finančne pisme-

nosti učencev ter oblikovali smernice in programe za spodbujanje aktivnega sodelovanja staršev pri tem procesu.

Omejitve raziskave

Osnovna omejitev predstavljene raziskave je vzorec udeležениh, saj je ta glede na celotno populacijo petošolcev relativno majhen, zaradi česar rezultati niso posplošljivi. Kljub temu lahko trdimo, da odgovori učencev nakazujejo nekatere pomanjkljivosti v poznavanju in razumevanju finančnih vsebin ter potrebo po optimalni integraciji slednjih v obvezno osnovnošolsko izobraževanje. Izsledki raziskave ponujajo tudi številne možnosti za nadaljnje delo.

Literatura

- Amagir, A., W. Groot, H. Maassen van den Brink in A. Wilschut. 2018. »A Review of Financial-Literacy Education Programs for Children and Adolescents.« *Citizenship, Social and Economics Education* 17 (1): 56–80.
- Andarsari, P. R., in M. N. Ningtyas. 2019. »The Role of Financial Literacy on Financial Behavior.« *Journal of Accounting and Business Education* 4 (1): 24–33.
- Antoni, Z. L., C. Rootman in F. W. Struwig. 2019. »The Influence of Parental Financial Socialisation Techniques on Student Financial Behaviour.« *International Journal of Economics and Finance Studies* 11 (2): 72–88.
- Arofah, A. A., Y. Purwaningsih in M. Indriayu. 2018. »Financial Literacy, Materialism and Financial Behavior.« *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding* 5 (4): 370–378.
- Asaad, C. T. 2015. »Financial Literacy and Financial Behavior: Assessing Knowledge and Confidence.« *Financial Services Review* 24 (2): 101–117.
- Bernheim, B. D., D. M. Garrett in D. M. Maki. 2001. »Education and Saving: The Long-Term Effects of High School Financial Curriculum Mandates.« *Journal of Public Economics* 80 (3): 435–465.
- Cannistrà, M., T. Agasisti, A. Amagir, K. Poder, O. Holz, L. Vartiak in K. De Witte. 2022. »A Comparative Analysis of Financial Literacy Levels and Initiatives among Students in Five European Countries.« *Research in Comparative and International Education* 17 (2): 246–280.
- Chawla, D., S. Bhatia in S. Singh. 2022. »Parental Influence, Financial Literacy and Investment Behaviour of Young Adults.« *Journal of Indian Business Research* 14 (4): 520–539.
- De Oliveira Santini, F., W. Ladeira, F. M. Budiner Mette in M. C. Ponchio. 2019. »The Antecedents and Consequences of Financial Literacy: A Meta-Analysis.« *International Journal of Bank Marketing* 37 (6): 1464–1479.
- European Commission Directorate-General for Communication, Ipsos European Public Affairs. 2023. *Monitoring the Level of Financial Literacy in the EU*:

- Report. Flash Eurobarometer 525. Luksemburg: Publications Office of the European Union.
- Gudmunson, C. G., V. S. Zuiker, M. J. Katras in M. F. Sabri. 2015. »Enhancing Personal and Family Finance Courses Using Case Studies.« *College Student Journal* 49 (3): 321–330.
- Hensley, B. J., J. B. Jurgenson in L. A. Ferrisc. 2017. »Combining Adult Education and Professional Development Best Practice to Improve Financial Education Teacher Training.« *Journal of Financial Counseling and Planning* 28 (1): 33–48.
- Holzmann, R. 2010. »Bringing Financial Literacy and Education to Low and Middle Income Countries.« IZA Discussion Paper Series 5114, Institute for the Study of Labor, Bonn.
- Iterbeke, K., K. De Witte, K. Declercq in W. Schelfhout. 2020. »The Effect of Ability Matching and Differentiated Instruction in Financial Literacy Education: Evidence from Two Randomised Control Trials.« *Economics of Education Review* 78:101949.
- Kaiser, T., in L. Menkhoff. 2017. »Does Financial Education Impact Financial Literacy and Financial Behavior, and If So, When?« *World Bank Economic Review* 31 (3): 611–630.
- . 2020. »Financial Education in Schools: A Meta-Analysis of Experimental Studies.« *Economics of Education Review* 78:101930.
- Lippi, A. 2023. »Does the Educational Level of Parents Influence Their (Adult) Offspring's Financial Behavior?« *Review of European Studies* 15 (2): 27–33.
- Lovšin Kozina, F., T. Perčič in V. Koch. 2011. »Critical Point in Financial Learning Process of Primary School Children in Slovenia.« *Problems of Education in the 21st Century* 30 (1): 35–46.
- Mändmaa, S. 2019. »Analyzing the Factors Influencing University Students' Financial Literacy.« *International Journal of Innovation Education and Research* 7 (7): 465–497.
- Mason, C. L. J., in R. M. S. Wilson. 2000. *Conceptualising Financial Literacy*. Loughborough: Loughborough University.
- Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2011a. *Program osnovna šola: družba; učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- . 2011b. *Program osnovna šola: gospodinjstvo; učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- . 2011c. *Program osnovna šola: spoznavanje okolja; učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- O'Neill, B. M., in B. J. Hensley. 2016. »Building the Financial Education Capacity of Teachers: Does It Make a Difference?« V *International Handbook of Financial Literacy*, uredili C. Aprea, E. Wuttke, K. Breuer, N. Koh, P. Davies, B. Greimel-Fuhrmann in J. S. Lopus, 639–654. Singapur: Springer.

- OECD. 2014. *PISA 2012 Results: Students and Money; Financial Literacy Skills for the 21st Century*. 6. zv. Pariz: OECDt.
- . 2017. *PISA 2015 Results: Students' Financial Literacy*. 4. zv. Pariz: OECD.
- . 2019. *PISA 2021 Financial Literacy Analytical and Assessment Framework*. Pariz: OECD.
- . 2020a. *PISA 2018 Results: Are Students Smart about Money?* 4. zv. Pariz: OECD.
- . 2020b. »Recommendation of the Council on Financial Literacy.« <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>.
- Pleša Puljić, N., M. Puljić in M. Lukaš. 2022. »Influence of Family Upbringing on Financial Literacy of Secondary School Students.« *V Economic and Social Development: 84th International Scientific Conference on Economic and Social Development*, uredili V. Ruzic, B. Sutic in D. Uckar, 1–13. Plitvička jezera: Varazdin Development and Entrepreneurship Agency.
- Sherraden, M. S., L. Johnson, B. Guo in W. Elliott III. 2011. »Financial Capability in Children: Effects of Participation in a School-Based Financial Education and Savings Program.« *Journal of Family and Economic Issues* 32:385–399.
- Simčič, I. 2022. »Pomen finančne pismenosti in finančnega izobraževanja v današnji družbi.« *V Razvijamo finančno pismenost: opredelitev finančne pismenosti s primeri dejavnosti*, uredili M. Sirnik in V. Vršič, 10–17. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Tang, N. 2017. »Like Father Like Son: How Does Parents' Financial Behavior Affect Their Children's Financial Behavior?« *Journal of Consumer Affairs* 51 (2): 284–311.
- Tang, N., A. Baker in P. Peter. 2015. »Investigating the Disconnect between Knowledge and Behaviour: The Role of Parental Influence and Psychological Characteristics in Responsible Financial Behaviour among the Young Adults.« *Journal of Consumer Affairs* 49 (2): 376–406.
- Terták, E. 2022. »A Global View on Financial Education.« *Economy and Finance* 9 (1): 19–45.
- Walstad, W. B., K. Rebeck in R. A. MacDonald. 2010. »The Effects of Financial Education on the Financial Knowledge of High School Students.« *Journal of Consumer Affairs* 44 (2): 336–357.
- Xiao, J. J. 2008. »Applying Behavior Theories to Financial Behavior.« *V Handbook of Consumer Finance Research*, uredil J. J. Xiao, 69–81. New York: Springer.
- Xiao, J. J., C. Chen in F. Chen. 2014. »Consumer Financial Capability and Financial Satisfaction.« *Social Indicators Research* 118 (1): 415–432.
- Yates, S. R. 2019. »From Financial Education to Financial Literacy to Financial Stability: Evidence of National and Regional Connections.« *Journal of Personal Finance* 18 (2): 51–59.
- Yu, Y., in X. Ba. 2019. »Innovation of Financial Management Teaching Content and Teaching Method.« *V 3rd International Conference on Education Tech-*

nology and Economic Management (ICETEM 2019), uredil S. Alavandar, 995–999. Chongqing: Academic Press.

Zaini, M., R. T. Yulianto, G. P. Gusti in Y. Agustira. 2022. »The Influence of Video Tutorial Learning Media on Improving Financial Literacy Knowledge: A Study for E-Commerce User Students.« *Malaysian E-Commerce Journal* 6 (2): 72–75.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2021. »Projekt NA-MA POTI: NAravoslovje, MAtematika, Pismenost, Opolnomočenje, Tehnologija, Interaktivnost.« 8. april. <https://www.zrss.si/projekti/projekt-na-ma-poti/>.

The Importance of Financial Education in Elementary School: An Overview of the Financial Knowledge of Fifth Graders

Financial literacy encompasses financial knowledge and skills, a work in progress that should start at an early age. While financial decisions were not complex in the past, the opposite is true today. At the same time, there is a growing need for individuals to have a higher level of financial literacy in order to behave responsibly in society. Financial education, which impacts the development of financial literacy, is at the forefront of this process and should start as early as primary school. Given that research on financial literacy among young people is rare in Slovenia and that financial topics are included in the primary school curriculum, the research presented in this paper aimed to find out about the financial knowledge of fifth-grade pupils at the end of the school year. Based on the results of a knowledge test administered to 155 fifth-graders, we found that most of the participants had a medium level of understanding of financial concepts and a medium level of financial problem-solving skills.

Keywords: financial literacy, financial knowledge, financial problems, financial education